

Ska vi sakta ner maskinen?

Vi har ett sätt att göra saker och ett språk inom akademien som matchar samhällsekonomin. Vi talar om kunskapsproduktion, budgetarbetet liknar kvartalsrapportens och den kollegiala styrningen underordnas linjeorganisationen. Ord och begrepp som tidigare i historien inte var mätbara eller inte använts för att kalkylera värdet av kunskap har fått nya betydelser.¹ Både samhällsvetare och humanister har undersökt vad den samtida akademien gör med oss som arbetar där. Till exempel har man lyft fram att forskare idag uppmuntras till att bete sig som entreprenörer. Forskare och lärare måste marknadsföra sig och sälja sin produkt till kunder i form av både multinationella tidskriftsförlag och studenter. Vi får nya arbetsuppgifter som läggs på de redan befintliga och vi måste jobba mer under kortare tidsramar. Därmed måste vi öka vår hastighet. Det finns så klart historiska anledningar till att högre utbildning i vår samtid efterliknar marknaden och använder marknadens språk; att produktivetskraven ökat och att de administrativa uppgifterna svällt. Forskare har lyft fram nyliberalismen och särskilt *New Public Management*-idéerna som viktiga förklaringsfaktorer.² Vid det här laget är det nog en tolkning av sakernas tillstånd som många inom akademien skulle skriva under på. Men hur ser det ut med motståndet? Finns den någon maskinförståelse?

1. Mats Benner & Mikael Holmqvist (red.), *Universities under Neoliberalism: Ideologies, Discourses and Management Practices* (New York 2023)

2. Benner & Holmqvist (red.) (2023); Janne Holmén & Johanna Ringarp, "Reforms of Higher Education and Research in the Nordic Countries: Global Trends and Nordic Models in Academia", *Nordic Journal of Studies in Educational Policy* 9:1 (2023) s. 1–3; Mats Benner & Mikael Holmqvist, "Universities under Neoliberalism; Market Inspired Reforms of Swedish Higher Education", *Nordic Journal of Studies in Educational Policy* 9: 1 (2023) s. 72–73.

Det har kommit några publikationer som föreslår ett radikalt anorlunda sätt att arbeta på. Ett exempel är Maggie Berg och Barbara Karolina Seebers *The slow professor: Challenging the culture of speed in the academy*.³ Ett annat exempel är "For Slow Scholarship: A Feminist Politics of Resistance through Collective Action in the Neoliberal University" av Alison Mountz *et al.* Den förra har också uppmärksammats av Lisa Hellman i krönikan "Vi behöver inte fler självhjälpsböcker".⁴ *Slow scholarship*-rörelsen lyfter fram att de individuella strategier som akademiker använder för att finna mer tid egentligen inte förändrar de maktstrukturer som upprätthåller akademien som produktionsfält. Mountz *et al.* skriver till exempel att forskare måste ta makten över tidshysterin och de ständigt ökande produktivitetsmålen. Det kan de göra genom att praktisera "slow scholarship". Författarna listar tio strategier. Bland annat kan forskare skriva färre mejl, ta sig tid att tänka, organisera sig kollektivt och ifrågasätta kvantitativa utvärderingar av dem själva och andra. Forskare bör alltså, enligt Mountz *et al.*, välja att uppvärdera långsamhet före snabbhet genom att ge erkännande till akademiskt arbete som inte är så effektivt och därmed inte är så poänggivande.⁵

Tanken att låta maskinen sakta ner är intressant. Sällan lyfts motsatsen, snabbhet, upp som något eftersträvansvärt i historievetenskaplig forskning. Går något för fort blir vi med ens misstänksamma. Snarare lutar nog många åt att historisk forskning erfordrar en viss långsamhet. Snabbhet likställs med slarv, långsamhet med noggrannhet. Men hur odlar vi långsamhet i en akademisk kultur och struktur som ständigt ber oss att springa snabbare? Och hur gör vi det kollektivt? Kanske kan *Historisk tidskrift* vara en del av svaret på denna fråga. *Historisk tidskrift* erbjuder för det första en samlingspunkt för svenska historiker och sålunda också en möjlighet att diskutera saker och ting kollektivt. För det andra innehåller *Historisk tidskrift* flera avdelningar, såsom Idé & debatt och Bild i perspektiv, där historiker kan skriva tankeeggande och reflekterande texter som kanske inte är poänggivande men som

3. Maggie Berg & Barbara Karolina Seeber, *The Slow Professor: Challenging the Culture of Speed in the Academy* (Toronto 2016).

4. Lisa Hellman, "Vi behöver inte fler självhjälpsböcker", <<https://www.tidningencurie.se/kronikor/vi-behover-inte-fler-sjalvhjalpsbocker>> (28/5 2024).

5. Alison Mountz *et al.*, "For Slow Scholarship: A Feminist Politics of Resistance through Collective Action in the Neoliberal University", *ACME: An International Journal for Critical Geographies* 14:4 (2015) s. 1 235–1 259.

likväl är en central del i en ständigt pågående diskussion om historievetenskapliga forskningsfrågor och om ämnets gränser, möjligheter och utmaningar.

Varför dessa utläggningar om akademien som arbetsplats och reaktionen från *slow scholarship*-rörelsen? 2024 års temanummer heter Industri. Numret berör med andra ord ett särskilt sätt att arrangera arbete och organisera produktion som varit dominerande under de senaste hundra åren. Det är med andra ord ett klassiskt och alltid lika högaktuellt forskningsfält som behandlas. Gästredaktörerna Johannes Daun och Per Hallén förklarar närmare i sin inledning varför ämnet är viktigt och vilka forskningsområden som nu är i blickfånget. De ska ha stort tack för ett utmärkt redaktionellt arbete! Förutom temanumrets texter innehåller numret en fortsättning på debatten om Folkhemmet och en rad avhandlings- och kortrecensioner. Längst bak i numret finns också den alltid lika högtintressanta Nytt om historisk forskning.

Uppsala universitet & Göteborgs universitet
Malmö universitet

ANNE BERG
ROBIN EKELUND